

CINEMA

Vladimir Nabokov i el mite Lolita

Sergi Rubió Soler

Billy Wilder comentà a Helmut Karasek, al seu llibre de converses amb el director de cinema d'origen austríac, *Nadie es perfecto*, que, anys abans d'escriure la novel·la que el convertiria en un escriptor universal, en una de les visites que li feia, Vladimir Nabokov (1899, Sant Petersburg-1977, Lausanne) quedà fascinat per un retrat nu, gairebé de tamany natural, pintat pel francès Balthazar Klossowski de Rola, conegut per Balthus (París, 1908-2001) on es veia, al seu dormitori, la imatge d'una nena-dona nua, considerat un quadre de fràgil erotisme que incita als més secrets desigs pedòfils. Els quadres de Balthus mostren "nenes en edat de la pubertat, que en el seu burgès interior esperen, impacients, la violència d'un acte sexual" (en paraules de l'historiador d'art Giulio Carlo Argan).

Amb Ginger Rogers, que actuà com una noia de 20 anys disfressada d'una nena de 12 a *El Mayor y la menor* (1942), l'Òpera Prima de Billy Wilder, l'aparent nena pren a les seves mans el destí del Major, que només ho és en l'aparença -una de les vessants que, 12 anys més tard, Vladimir Navokob la immortalitzaria, creant el popular mite que tindria el mateix títol que la seva novel·la, *Lolita* (1955), el mite sobre aquell món d'homes que se'ns presenta, agressiu i amenaçador, i on les dones, aparentment febles, saben defensar-se; els homes, aparentment forts, saben defensar-se, son ingenus, amables i febles (com el Major Philip Kirby, de la pel·lícula de Wilder, o el Professor Humbert Humbert de la novel·la de Nabokov), el destí del qual han de prendre, quedant a les seves mans, les dones. Ambdues obres parlen de l'*Amour fou* d'un home madur per una nena, que en realitat és més madura que el seu seductor.

Tant a *El Mayor y la menor* com a *Lolita*, veiem com aquell obscur objecte del desig masculí és satíricament superior als homes: la infantil innocència resulta una enganyifa. El personatge de Lolita és certament infantil, però no innocent, considerada com una arma contra la moral burgesa del seu temps, però també una arma per a moltes altres morals masculines que ha retratat el cinema, després i també molt abans de la publicació de la novel·la de Nabokov, on el mite Lolita ha estat, i ha seguit estant, sempre present, cada cop que s'ha intuït el conflicte central d'una trama amb l'aparició d'una nena-dona que despertava un lluita interna, qüestionant la moral del protagonista masculí, la caiguda, tard o d'hora, a la temptació de la que sempre acabaria esdevenint el camí cap a la seva destrucció. Si

ens remuntem a les Lolitas posteriors a la que va protagonitzar Sue Lyon a l'adaptació de l'esmentada novel·la que va fer Stanley Kubrick el 1962, trobem, 32 anys més endavant, a una jove Marlene Dietrich a *El ángel azul* (Josef Von Sternberg, 1930), -basada en la novel·la *Professor Unrat*, que escrigué Henrich Mann el mateix any- on l'encant aparentment fràgil i angelical de la vedette Lola Lola, a qui donava vida Dietrich, acabarà amb la reputació, carrera i dignitat personal del prestigiós i respectat Professor Immanuel Rath (Emil Jannings).

I d'entre les posteriors a *Lolita* de Kubrick, cal destacar el debut cinematogràfic de Natalie Portman, una Lolita que (també) despertà l'admiració dels espectadors en el seu moment, amb la pel·lícula *El profesional* (1994, Luc Besson), tràgica història d'amor on hi confluen les influències de dos mites literaris, *La Bella i la bèstia* i *Lolita*, l'arma de la qual revelaria aquesta nova Dolores Haze seria la de despertar els més enterrats sentiments d'amor d'un inescrupulós assassí a sou, Leon (Jean Reno) esdevenint, aquest cop però, el creixement del seu seductor, un conflicte intern que li prometria un futur sense més solitud.

